

**A 18. század (1790-ig)
Történelmi háttér**

A 18. század az európai hatalmi viszonyok állandó változásával telt, míg végül a francia forradalom minden addigi történést megkérdőjelezett. Mindenekelőtt Franciaország, Anglia, Ausztria, Oroszország és Poroszország nagyhatalmi jelentőségéről volt szó. 1700-ban kihalt a Habsburg-ház spanyol ága, tátongó úrt hagyva maga után Európában és a tengerentúlon is. A spanyol örökösödési háború során (1701-1714) Ausztria és Franciaország az uralkodó nélkül maradt területek birtoklásáért küzdöttek, mely háborút végül – Savoyai Jenő herceg fényes győzelmei ellenére – Anglia álláspontja döntötte el. A Habsburgok eleinte élvezték Anglia támogatását, mígnem utóbbi Habsburg hegemoniától tartva az örökség két háborús fél közti felosztását szorgalmazta. VI. Károly császár Németalföld déli részét, valamint az itáliai volt spanyol gyarmatokat kapta.

Hasonlóan nagy horderejűek voltak a balkáni események is. Az 1716-1718-as török háborúban Jenő herceg irányításával, a péterváradai és a belgrádi győzelem során meghódított területek a Habsburg monarchia határait kitölték és ezáltal végleg biztosították a birodalom európai nagyhatalommá válását. 1733 és 1738 között folyt a lengyel trónöröklési háború. 1737-39-ben VI. Károly császár az egyre erősödő Oroszországgal a szövetség jegyében újabb török elleni háborút indított, melynek során az 1718-ban meghódított területek nagy részét elveszítette, s hiába próbálta megmenteni az örökséget a pragmática sanctio által lánya, Mária Terézia számára. Az osztrák örökösödési háborúban (1740-1748) Mária Terézia csaknem valamennyi szomszédja ellen meg kellett hogy védje birodalmát, akik közül II. Ferenc porosz király volt legádázabb ellensége, s aki végül – az egyetlen területi veszteséget okozva a Monarchiának – elnyerte Sziléziát, s ezzel európai nagyhatalmi rangra tett szert.

Az orosz és francia támogatást élvező Ausztria illetve Poroszország közötti újabb ütközetek (Hétéves háború, 1756-1763), amelyek során II. Ferenc meg tudta védeni Sziléziát, teljesen felborították az addigi szövetségi rendszert és világpolitikai következményekkel jártak: Anglia már a spanyol örökösödési háború során messzemenőig elfojtotta Franciaország amerikai kereskedelmi kapcsolatait, most pedig megfosztotta indiai és észak-amerikai gyarmataitól, s ezáltal megerősítette világhatalmi pozícióját. A korszakot végezetül Ausztria utolsó török elleni háborúja zárja (1788-1791), amelyet II. József császár Oroszországgal szövetségben folytatott, és amely során Laudon tábornagy 1789-ben újra meghódította Belgrádot.

A legfontosabb tárgyak

A terem kialakítása azt a célt szolgálja, hogy a Látogató az óramutató járásának megfelelő irányban folytatva körútját, időrendi sorrendben láthassa az eseményeket. Az A szakasz az 1700-tól VI. Károly császár haláláig (1740) terjedő időszakot mutatja be, melynek az első fele a spanyol örökösödési háborúval foglalkozik. Ebben a háborúban a leghíresebb császári hadvezér Savoyai Jenő herceg volt. A forgatható állványok festményei és grafikái a különböző hadszínterek eseményeit, a hadügy változásait továbbá olyan kiváló hadvezéreket ábrázolnak, mint gróf Guido Starhemberg tábornagyot vagy Daun grófot. Az ablak alatt álló vitrin többek között egy villás botot, tüzérségi mérőszerszámokat valamint VI. Károly egyik tollal készült rajzát őrzi. A szakasz utolsó része az 1716-1718-as török háborút dolgozza fel.

Különös figyelmet érdemel a török fejedelmi sátor (valószínűleg az 1716. augusztus 5-én Péterváradnál elesett Damad Ali Pascha nagyvezír audenciasátra volt) és a „belgrádi mozsárágyú”. A terem bal hátsó sarkából nyílik egy fegyverkamra, amely a császári seregek kisebb és nagyobb kézi lőfegyvereinek fejlődését dokumentálja a 18. századból.

A következő, B szakasz Mária Terézia uralkodását mutatja be 1740-től férje, I. Ferenc császár haláláig (1765). Mindjárt legelöl zászlós üvegszekrény szimbolizálja az ellenfelek sokaságát, akikkel Mária Terézia az osztrák örökösödési háború során szembenézni kényszerült. A császárnő átfogó katonai reformjainak az ablak alatti vitrinben kiállított tárgyak állítanak emléket. A terem középső része a Hétéves háború (1756-1763) területe: a két nagy, értékes osztrák, orosz és porosz használati tárgyakkal és zsákmányokkal teli kiállítószekrényt monumentális csatafestmények szegélyezik. A középpontban tulajdonképpen egy körvitrin áll, melynek hét porcelánfigurája, Mária Terézia hadseregének katonái, 1745-49-ből származnak. A középső ablak alatt álló bemutatópulton az „Albertina-kézirat” képeinek egy sorozata mutatja be a császári hadsereg egyenruháit 1762-ből.

A terem a C szakasszal végződik (II. József császár időszaka, 1765-1790). A nagy olajfestmény a császárt ábrázolja tábornagyi körében. Az előtte álló vitrinben az 1789-ben alapított érdemérem (a bátorsági érdemrend elődje) látható, a szemben álló üvegben pedig, a Laudon tábornagyot lovon ábrázoló festmény és az azt szegélyező értékes porosz zsákmányként szerzett lobogók alatt, a tábornagy Mária Terézia-lovagrendjének nagykeresztje látható. A körutat az 1788-1791-es török háborús emlékek illetve az 1752-ben Bécsújhelyen alapított Mária Terézia Katonai Akadémia emléktárgyai zárják.

A többi terem megtekintéséhez kérjük tisztelt Látogatónkat, fáradjon át az eddig megtekintett termeken, a dicsőség-csarnokon és a következő bemutató helyiségen. Az időrendi folytatást az épület másik végén, a francia háborúk termében találja.